

OBSAH

	TEORETICKÉ PRINCIPY LABORATORNÍCH METOD	15
1.	ZÁKLADY LABORATORNÍCH TECHNIK	17
1.1	ODBĚR BIOLOGICKÉHO MATERIÁLU	17
1.1.1	Odběr krve	17
1.1.2	Odběr moči	18
1.2	ÚPRAVA BIOLOGICKÉHO MATERIÁLU	18
1.2.1	Homogenizace a mletí	18
1.2.2	Extrakce	19
1.2.3	Vysolování	20
1.3	CENTRIFUGACE	20
1.4	VÁŽENÍ	22
1.5	MĚŘENÍ OBJEMU KAPALIN	23
1.5.1	Pipetování	27
1.6	PŘÍPRAVA ROZTOKŮ	30
1.7	MÍCHÁNÍ	30
1.8	OHŘEV	31
1.9	SUŠENÍ	31
1.10	ZAŘÍZENÍ CHEMICKÉ LABORATOŘE	32
1.10.1	Materiálové vybavení laboratoře	32
1.10.1.1	Pomůcky ze skla	32
1.10.1.2	Pomůcky z porcelánu	32
1.10.1.3	Pomůcky z gumy a plastu	32
1.10.1.4	Jiné pomůcky	32
1.10.2	Přístrojové vybavení	32
1.11	CHEMIKÁLIE	33
1.11.1	Kvalita chemikálií	33
1.11.2	Toxicita chemikálií	33
1.11.3	Komerční soupravy a jejich využití	35
2.	FUNKCE JEDNÉ REÁLNÉ PROMĚNNÉ	36
2.1	FUNKCE	36
2.2	LINEÁRNÍ FUNKCE	36
2.3	KVADRATICKÁ FUNKCE	37
2.4	HYPERBOLA	38
2.5	EXTRÉMY FUNKCÍ	39
2.6	EXPONENCIÁLNÍ A LOGARITMICKÉ FUNKCE	40
2.6.1	Exponenciální funkce	40
2.6.2	Logaritmická funkce	41
2.6.2.1	Pravidla pro výpočet logaritmů	42

3.	VYJADŘOVÁNÍ SLOŽENÍ SMĚSÍ	44
3.1	HMOTNOSTNÍ ZLOMEK	44
3.2	OBJEMOVÝ ZLOMEK	45
3.3	HMOTNOSTNÍ KONCENTRACE	45
3.4	LÁTKOVÁ KONCENTRACE	46
3.5	ŘEDĚNÍ	48
3.5.1	Hmotnostní zlomek	48
3.5.2	Koncentrace látkového množství	49
3.6	KALIBRAČNÍ KŘIVKA A VÝPOČTY VE SPEKTROFOTOMETRII	50
4.	CHEMICKÉ ROVNOVÁHY	54
4.1	HMOTNOSTNÍ A NÁBOJOVÁ BILANCE	54
4.1.1	Hmotnostní bilance	54
4.1.2	Nábojová bilance	55
4.2	ACIDOBAZICKÉ ROVNOVÁHY	56
4.2.1	Disociační konstanta	56
4.2.2	Iontový součin vody a vodíkový exponent	57
4.2.3	Obecné vztahy mezi složkami v roztocích kyselin a zásad	58
4.2.4	Výpočet pH roztoků silných jednosytných kyselin a zásad	60
4.2.5	Výpočet pH roztoků slabých jednosytných kyselin a zásad	61
4.2.6	Hydrolyza solí	63
4.2.7	Distribuční diagram	66
4.2.8	Pufrační systémy	68
4.2.9	Pufrační kapacita	71
4.2.10	Polyprotické systémy	73
4.3	REDOXNÍ ROVNOVÁHY	75
4.3.1	Podmíněný potenciál E°	76
4.4	SRÁŽECÍ ROVNOVÁHY	78
4.4.1	Etylenglykol a močové konkrementy	79
4.4.2	Toxicita sulfidu kademnatého	82
4.5	KOMPLEXOTVORNÉ ROVNOVÁHY	84
5.	ANALYTICKÉ METODY	86
5.1	OPTICKÉ ANALYTICKÉ METODY	86
5.1.1	Ultrafialová a viditelná spektrometrie (UV - VIS)	87
5.1.1.1	Metody a instrumentace	90
5.1.1.2	Analytické využití	91
5.2	CHROMATOGRAFIE	91
5.2.1	Plynová chromatografie	92
5.2.2	Kapalinová chromatografie a vysoce účinná kapalinová chromatografie (HPLC)	96
5.2.3	Tenkvrstvá chromatografie	98
5.3	ODMĚRNÁ ANALÝZA	99
5.3.1	Provedení titrací	100

5.3.2	Druhy titrací	100
5.3.3	Indikace bodu ekvivalence	101
5.3.4	Acidobazické titrace	101
5.3.5	Chemická indikace bodu ekvivalence	102
5.3.5.1	Volba indikátoru	103
5.3.6	Indikace bodu ekvivalence instrumentálními metodami	103
5.3.7	Titrační křivky acidobazických titrací a titrace polyprotických systémů .	104
5.3.8	Výpočet koncentrace stanovované látky při acidimetrických titracích .	107
5.4	POTENCIOMETRIE	108
5.4.1	Druhy elektrod	108
5.4.1.1	Skleněná elektroda	109
5.4.2	Analytické využití potenciometrie	110
5.5	IMUNOCHEMICKÉ METODY	110
5.5.1	Kvalitativní imunoprecipitační křivka	111
5.5.2	Imunoprecipitační metody	111
5.5.3	Imunoprecipitační reakce v gelu	111
5.5.3.1	Jednoduchá radiální imunodifúze dle Manciniové	112
5.5.3.2	Elektroimunodifúze	112
5.5.3.3	Dvojitá radiální imunodifúze dle Ouchterlonyho	113
5.5.3.4	Imunoelektroforéza	113
5.5.4	Imunoprecipitační reakce v roztoku	114
5.5.5	Imunometody s markery	115
5.5.5.1	Enzymová imunoanalýza	115
5.5.5.2	Radioimunoanalýza	116
5.5.5.3	Fluorescenční imunoanalýza	117
5.5.5.4	Luminiscenční metody	117
5.5.6	Další imunochemické techniky	118
5.6	ELEKTROMIGRAČNÍ METODY	119
5.6.1	Dělení elektroforetických metod	119
5.6.1.1	Dle efektivity pohyblivosti separované látky	119
5.6.1.2	Dle plošného uspořádání gelu	121
5.6.1.3	Dle povahy gelu	122
5.6.2	Vyhodnocení elektroforézy	124
5.6.2.1	Detekce	124
5.6.2.2	Sušení a uchovávání gelů	124
5.6.2.3	Vyhodnocování pomocí denzitometru	125
5.6.3	Praktické využití elektroforetických metod	125

	NÁVODY K PRAKTICKÝM CVIČENÍM	127
1.	ZOLLINGER-ELLISONŮV SYNDROM	128
1.1	PRACOVNÍ POSTUP ANALÝZY	129
1.1.1	Standardizace odměrného roztoku hydroxidu sodného na kyselinu šťavelovou	129
1.1.1.1	Stanovení vylučování kyseliny chlorovodíkové	131
1.2	ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ	132
1.2.1	Standardizace odměrného roztoku NaOH	132
1.2.2	Výpočet hodnot BVK a MVK	133
2.	STANOVENÍ ENZYMOVÉ AKTIVITY A MICHAELISOVY KONSTANTY LDH V BIOLOGICKÉM MATERIÁLU	135
2.1	LAKTÁTDEHYDROGENÁZA: KLINIKA A METABOLIZMUS	135
2.2	OBECNÉ PRINCIPY IZOLACE PROTEINŮ	138
2.2.1	Homogenizace	138
2.2.2	Extrakce	138
2.2.3	Precipitace	138
2.2.4	Centrifugace	138
2.3	IZOLACE LAKTÁTDEHYDROGENÁZY ZE SRDEČNÍHO SVALU	139
2.4	STANOVENÍ KATALYTICKÉ AKTIVITY A MICHAELISOVY KONSTANTY LDH PRO LAKTÁT	140
2.4.1	Příprava vzorku pro stanovení aktivity a Michaelisovy konstanty LDH pro laktát	140
2.5	ZPRACOVÁNÍ NAMĚŘENÝCH EXPERIMENTÁLNÍCH DAT	141
2.5.1	Stanovení aktivity LDH	141
2.5.2	Stanovení Michaelisovy konstanty LDH pro laktát	141
3.	ANALÝZA VYBRANÝCH PARAMETRŮ LIPIDOVÉHO METABOLIZMU	143
3.1	LIPIDOVÝ METABOLIZMUS	143
3.2	PŘÍPRAVA VZORKU K ANALÝZE	145
3.2.1	Stanovení hladiny celkového cholesterolu	146
3.2.2	Stanovení hladiny HDL cholesterolu	146
3.2.3	Stanovení hladiny triacylglycerolů	148
3.2.4	Stanovení hladiny LDL cholesterolu	149
3.3	ELEKTROFORÉZA LIPOPROTEINŮ	150
3.3.1	Agarózový gel	150
3.3.2	Příprava a aplikace vzorku	150
3.3.3	Příprava a provedení elektroforézy	150
3.3.4	Ukončení elektroforézy	150
3.3.5	Barvení a odbarvování	151
3.3.6	Promývání a sušení	151
3.3.7	Skenování	151
3.4	INTERPRETACE ELEKTROFOREOGRAMU	151
3.4.1	Klasifikace podle Fredricksona	151

4.	IDENTIFIKACE A STANOVENÍ IZOELEKTRICKÉHO BODU AMINOKYSELIN	154
4.1	KLINICKÉ A PATOBIOCHEMICKÉ ASPEKTY METABOLIZMU AMINOKYSELIN	154
4.2	ELEKTROCHEMICKÉ VLASTNOSTI AMINOKYSELIN	154
4.2.1	Izoelektrický bod aminokyselin	155
4.3	DĚLENÍ AMINOKYSELIN CHROMATOGRafiÍ NA TENKÉ VRSTVĚ	155
4.4	POTENCIOMETRICKÁ TITRACE AMINOKYSELIN	155
4.5	IDENTIFIKACE NEZNÁMÉ AMINOKYSELINY POMOCÍ TLC	156
4.6	POTENCIOMETRICKÁ TITRACE NEZNÁMÉ AMINOKYSELINY	157
4.7	ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ	158
4.7.1	TLC	158
4.7.2	Potenciometrická titrace neznámé aminokyseliny	158
5.	ZÁKLADNÍ PRINCIPY IMUNOCHEMICKÝCH METOD	161
5.1	IMUNOCHEMICKÉ METODY PRECIPITAČNÍ	161
5.1.1	Imunoprecipitace v roztoku	161
5.1.2	Imunoprecipitace v gelu	162
5.2	IMUNOCHEMICKÉ METODY S MARKERY	162
5.3	DALŠÍ IMUNOCHEMICKÉ METODY	162
5.4	URČOVÁNÍ DRUHOVÉ PŘÍSLUŠNOSTI	162
5.4.1	Příprava agarózového gelu k analýze	162
5.4.2	Ředění vzorku geometrickou řadou	163
5.4.3	Ouchterlonyho metoda dvojité imunodifuze	163
5.5	VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	165
5.6	STANOVENÍ KREVNÍCH SKUPIN	165
5.1	STANOVENÍ C-REAKTIVNÍHO PROTEINU	167
6.	KVANTITATIVNÍ STANOVENÍ A ELEKTROFORÉZA PROTEINŮ KREVNÍ PLAZMY	170
6.1	PŘÍPRAVA VZORKŮ K ANALÝZE	170
6.1.1	STANOVENÍ PROTEINŮ	170
6.1.1.1	Stanovení celkové bílkoviny biuretovou reakcí	171
6.1.1.2	Stanovení bílkovin dle Lowryho	172
6.2	ELEKTROFORÉZA SÉROVÝCH PROTEINŮ	173
6.2.1	Agarózový gel	173
6.2.2	Příprava a aplikace vzorku	173
6.2.3	Vlastní elektroforéza	173
6.2.4	Ukončení elektroforézy	173
6.2.5	Barvení a odbarvování	173
6.2.6	Promývání a sušení	174
6.2.7	Skenování	174
6.3	INTERPRETACE ELEKTROFOREOGRAMU	175

7.	BIOCHEMICKÉ VYŠETŘENÍ JATERNÍCH FUNKCÍ	177
7.1	JÁTRA A JEJICH FUNKCE	177
7.1.1	Biochemické vyšetření jater.....	177
7.1.2	Testy propustnosti a integrity membrán hepatocytu.....	178
7.1.3	Testy na poruchy produkce a vylučování žluče.....	178
7.1.3.1	Alkalická fosfatáza	178
7.1.3.2	γ -Glutamyltransferáza	179
7.1.3.3	Bilirubin.....	179
7.1.4	Biochemické vyšetření nutričního stavu	179
7.1.4.1	Malnutrice.....	180
7.1.4.2	Obezita	180
7.1.4.3	Plazmatické proteiny.....	180
7.2	STANOVENÍ KATALYTICKÉ KONCENTRACE JATERNÍCH ENZYMŮ.....	181
7.2.1	Alaninaminotransferáza	181
7.2.2	Aspartátaminotransferáza	181
7.2.3	γ -Glutamyltransferáza	184
7.2.4	Alkalická fosfatáza	185
8.	ANALÝZA MOČI A MOČOVÉHO SEDIMENTU	188
8.1	MĚŘENÍ GLOMERULÁRNÍ FILTRACE A STANOVENÍ CLEARANCE ENDOGENNÍHO KREATININU.....	190
8.1.1	GFR a clearance kreatininu.....	190
8.1.2	Stanovení kreatininu Jaffeho metodou.....	191
8.1.3	Fyzikální vyšetření moči	192
8.1.4	Chemické vyšetření moči	192
8.1.5	Vyšetření močového sedimentu	192
8.1.6	Základní pravidla pro správný odběr moči.....	192
8.2	PRACOVNÍ POSTUP EXPERIMENTÁLNÍ ČÁSTI.....	193
8.2.1	Stanovení clearance endogenního kreatininu Jaffeho metodou.....	193
8.2.2	Fyzikální vyšetření moči	194
8.2.3	Chemické vyšetření moči	194
8.2.3.1	Chemické vyšetření diagnostickými proužky	194
8.2.3.2	Chemické vyšetření moči mokrou cestou	195
8.2.4	Vyšetření močového sedimentu	197
8.2.5	Porovnání rozpustnosti vápenatých solí v kyselém a zásaditém prostředí.....	198
9.	PUFRAČNÍ KAPACITA A VYŠETŘENÍ ACIDOBAZICKÉ ROVNOVÁHY	201
9.1	STANOVENÍ PUFRAČNÍ KAPACITY FOSFÁTOVÉHO PUFRU.....	201
9.1.1	Titrační křivka.....	201
9.1.2	Fosfátový a bikarbonátový pufr	202
9.1.3	Bílkovinné pufrační systémy	203
9.1.4	Pufrační kapacita krve	204
9.2	PRACOVNÍ POSTUP.....	204

9.3	VYŠETŘENÍ ACIDOBAZICKÉ ROVNOVÁHY DLE ASTRUPA	209
9.3.1	Pracovní postup	209
9.3.2	Uspořádání experimentu	210
9.3.3	Odběr kapilární krve	210
9.3.4	Interpretace parametrů ABR:	210
9.3.4.1	pH	210
9.3.4.2	pCO ₂	210
9.3.4.3	Standardní bikarbonát HCO ₃ ⁻	211
9.3.4.4	Přebytek bází (base excess, BE)	211
9.3.4.5	Anion gap (AG)	211
9.3.4.6	pO ₂	211
10.	ORÁLNÍ GLUKÓZOVÝ TOLERANČNÍ TEST (OGTT)	213
10.1	PROVEDENÍ OGTT	213
10.2	HODNOCENÍ OGTT	214
10.3	STANOVENÍ GLYKÉMIE	216
10.4	NÁPLŇ PRAKTICKÉHO CVIČENÍ	217
10.4.1	OGTT	217
10.4.2	Fotometrické stanovení glukózy v plazmě	218
10.5	VYHODNOCENÍ	219
11.	TOXIKOLOGICKÁ VYŠETŘENÍ V MEDICÍNĚ: METABOLICKÉ ASPEKTY PŘÍJMU ETANOLU	222
11.1	FUNKCE JATER Z POHLEDU BIOCHEMIE	222
11.1.1	Biotransformační a detoxikační funkce	223
11.2	METABOLIZMUS ETANOLU	224
11.2.1	Akutní účinky etanolu	225
11.2.2	Alkoholtestery	225
11.3	NÁPLŇ PRAKTICKÉHO CVIČENÍ	226
11.3.1	Důkaz přítomnosti etanolu ve vydechaném vzduchu	226
Seznam příloh:		
PŘÍLOHA 1: DVOJITĚ RECIPROKÉ VYNESENÍ		229
PŘÍLOHA 2: ANALÝZA TITRAČNÍ KŘIVKY METODOU TEČEN		231
PŘÍLOHA 3: ANALÝZA TITRAČNÍ KŘIVKY METODOU SEČEN		234
PŘÍLOHA 4: SYCENÍ SÍRANEM AMONNÝM		235
PŘÍLOHA 5: ORIENTAČNÍ FYZIOLOGICKÉ HODNOTY VYBRANÝCH ANALYTŮ		236
PŘÍLOHA 6: MATERIÁLOVÉ VYBAVENÍ LABORATOŘE		238
PŘÍLOHA 7: PŘÍSTROJOVÉ VYBAVENÍ LABORATOŘE		241
PŘÍLOHA 8: NÁVOD NA POUŽITÍ SPEKTROFOTOMETRU SPEKOL 1300		243
PŘÍLOHA 9: LABORATORNÍ ŘÁD A BEZPEČNOST PRÁCE V LABORATOŘI		246
PŘÍLOHA 10: PRVNÍ POMOC PŘI ÚRAZECH V LABORATOŘI		248
PŘÍLOHA 11: STANOVENÍ KATALYTICKÉ AKTIVITY ALT A AST		250
POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA		252